

«КЛЮЧ» ЯК ЗАСІБ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ВМІНЬ САМОКОНТРОЛЮ ТА САМОКОРЕКЦІЇ У НАВЧАННІ МОВИ ІВРИТ

Н. В. Бакуліна, канд. пед. наук

Вироблення вміння і навички самоконтролю й самокорекції є одним із провідних освітніх завдань на засадах особистісно зорієнтованого і компетентнісного підходів, зокрема, навчання мови іврит у початковій школі, адже зумовлюють розвиток рефлексії, критичного мислення, самостійності з урахуванням індивідуальних вікових і психологічних особливостей особистості учня. Актуальність феноменального явища самоконтролю підтверджена численними дослідженнями фізіологів (Анохін П. К., Бернштейн Н. О., Соколов Є.Н.), психологів і психолінгвістів (Зимня І. О., Кітроська І. І., Мічуріна К. О.) тощо. Так підтверджено, що мозок не тільки надсилає «команди» про виконання дії, але й отримує інформацію про якість виконання «команди», в результаті чого формується так звана модель «акцентр дії» (за Анохіним П. К.), здатна передбачити параметри майбутніх результатів певної дії та співвіднести їх з реальними. Таким чином, у процесі комунікативної діяльності учень здійснює саморегуляцію своєї діяльності. Тому під час формування вмінь і навичок вкрай необхідно забезпечити і підкріплення, і зворотній зв'язок.

Водночас формування й удосконалення самоконтролю закладена саме у педагогічному процесі, зокрема в активних діях учнів, що забезпечується такими факторами як контролюючі дії вчителя та розвиток в учнів власної внутрішньої програми дій. При цьому головний потенціал самоконтролю полягає в його використанні як інструмента підвищення мотивації та свідомості: допомогти учням оцінити свої сильні сторони, усвідомити свої слабкі сторони і більш ефективно організувати своє навчання.

Для забезпечення ефективної саморегуляції психологи виділяють такі необхідні умови: наявність еталону (зразка), здійснення співвіднесення виконаної дії з цим еталоном, прийняття рішення про збіг / не збіг виконаної дії з поданим еталоном, регулювання дії щодо перевіреного результату й констатація про співвіднесеність з еталоном із подальшою корекцією. В якості таких еталонів для порівняння можуть виступати *ключі*. На думку І. Д. Салістри, ефективність навчання підвищується, якщо «завдання розпочинається інструкцією та в той же час забезпечується ключами для самоконтролю», які в свою чергу мають бути простими, доступними та однозначними.

На констатувальному етапі педагогічного експерименту нами було розроблено й апробовано найбільш розповсюджені типи ключів, які використовуються для самоконтролю у навчанні мов, а саме: *ключ-підказка* (декілька слів або словосполучень, іноді мовленнєва ситуація), *ключ-правило* (алгоритмічні правила-приписи), *ключ-модель* (зразок виконання певної операції, ілюстрація до правила-інструкції), *ключ-екстралінгвальний фактор* (картини, малюнки, відео фрагменти), *ключ-готова відповідь* (підказка).

Ключі для самоконтролю пред'являлися учням як в усній, так і в письмовій формі та мали відповідати таким вимогам: обов'язковість їх використання тільки після виконання відповідного завдання та можливість опори на ключі безпосередньо після виконання учнем завдання.

Результати констатувального етапу педагогічного експерименту підтвердили ефективність розроблених ключів для самоконтролю як засобів оптимізації й інтенсифікації процесу формування вмінь самоконтролю та самокорекції на уроках івриту в початковій школі, що сприяло підвищенню мотивації, якості іншомовної мовленнєвої діяльності учнів, зменшенню недоліків і помилок в усному та писемному мовленні, виробленню вмінь адекватно оцінювати власні результати та планувати подальші кроки для особистісного росту.